

5. Про Рахункову палату: Закон України від 02.07.2015 № 576-VIII. Відом. Верхов. Ради України. 2015. № 36. Ст. 360.
 6. Про положення про Державну казначейську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 № 21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-п>.
 7. Про Державну фіскальну службу: Постанова Кабінету Міністрів від 21.05.2014 № 236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-п>.
 8. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
 9. Нападовська Л.В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. 224 с.
 10. Оксикюк А. Контроль за використанням державних фінансів в Україні. Київ: МЦПД, 2015. С. 20.

УДК 346.7:347.736

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКРУТСТВА ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ НА ПІДСТАВІ КОДЕКСУ УКРАЇНИ З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА

LEGAL REGULATION OF THE BANKRUPTCY OF A PHYSICIAN UNDER THE BASIS OF THE CODE OF UKRAINE ON THE PROCEDURE OF BANKRUPTCY

Ратушна Б.П., к.ю.н.,
доцент кафедри права

Львівський національний аграрний університет

Гасцька-Колотило Я.З., к.ю.н.,
доцент кафедри права

Львівський національний аграрний університет

У статті здійснюється загальна характеристика Кодексу України з процедур банкрутства, прийнятого Верховною Радою України 18 жовтня 2018 р. у другому читанні. Проведено аналіз структури цього нормативно-правового акта, в загальних рисах досліджено чотири книги цього Кодексу. Особла увага приділяється питанню банкрутства фізичних осіб як новелі українського законодавства. Розглядаються підстави відкриття господарським судом провадження у справі про банкрутство фізичних осіб. Висловлюється міркування про те, що така підстава визнання фізичної особи банкрутом, як «інші обставини, які можуть свідчити про те, що у найближчий час боржник не зможе виконати грошові зобов'язання чи здійснювати звичайні поточні платежі (загроза неплатоспроможності)» є надто нечіткою і розмитотою та може стати приводом для серйозних зловживань із боку суду з метою визнання банкрутами осіб, котрі не мають на це права.

Ключові слова: банкрутство, Кодекс України з процедур банкрутства, банкрутство фізичних осіб, господарський суд, реструктуризація, підстави відкриття провадження у справах про банкрутство.

В статье осуществляется общая характеристика Кодекса Украины по процедурам банкротства, принятого Верховной Радой Украины 18 октября 2018 г. во втором чтении. Проведен анализ структуры этого нормативно-правового акта, в общих чертах исследованы четыре книги настоящего Кодекса. Особое внимание уделяется вопросу банкротства физических лиц как новелле украинского законодательства. Рассматриваются основания для открытия хозяйственным судом производства по делу о банкротстве физических лиц. Высказываются рассуждения о том, что такое основание признания физического лица банкротом, как «другие обстоятельства, которые могут свидетельствовать о том, что в ближайшее время должник не сможет выполнить денежные обязательства или осуществлять обычные текущие платежи (угроза неплатежеспособности)» является слишком нечетким и размытым и может стать поводом для серьезных злоупотреблений со стороны суда с целью признания банкротами лиц, не имеющих на это права.

Ключевые слова: банкротство, Кодекс Украины из процедур банкротства, банкротство физических лиц, хозяйственный суд, реструктуризация, основания для открытия производства по делам о банкротстве.

This article provides a general description of the Code of Ukraine on bankruptcy procedures adopted by the Verkhovna Rada of Ukraine on October 18, 2018 in the second reading. The analysis of the structure of this legal act is carried out, in general four books of this Code are investigated, namely: the first book regulates general terms and terms, the second – regulates the activity of arbitration managers, the third – regulates the issues of bankruptcy of legal entities and the fourth – individuals.

Particular attention is paid to the issue of bankruptcy of individuals as a shortcoming of Ukrainian legislation. The grounds for the opening by the economic court of proceedings in the case of bankruptcy of individuals are considered. It is argued that such a ground for recognizing a physical person as a bankrupt as "other circumstances that may indicate that in the near future the debtor will not be able to fulfill its monetary obligations or to carry out ordinary current payments (the threat of insolvency)" is too vague and blurred and may be the reason for serious abuse by the court in order to identify bankrupt persons who do not have this right.

At the same time, it is hoped that all the positive expectations assigned to this Code by legal scholars and practitioners will be justified after the entry into force of this legal act.

Key words: bankruptcy, Code of Ukraine on bankruptcy procedures, bankruptcy of natural persons, economic court, restructuring, grounds for opening bankruptcy proceedings.

Правове регулювання ринкових відносин і підприємницької діяльності в Україні перебуває у стані вдосконалення та реформування. Важливим елементом розвитку економіки держави є належним чином регламентована процедура банкрутства, адже існує пряма залежність злагодженого функціонування механізмів банкрутства та повноцінного і комплексного розвитку економіки країни [1, с. 1010–1013].

Відновлення платоспроможності боржника – юридичної особи або визнання його банкрутом з метою задоволення вимог кредиторів, а також відновлення платоспроможності фізичних осіб, які опинилися у важкій фінансовій ситуації і потребують допомоги з боку держави, є важливими для забезпечення істотного поліпшення умов ведення бізнесу в Україні та забезпечення рівних прав і можливостей для однакового захисту всіма

кредиторами боржника своїх законних інтересів у процедурі банкрутства; зменшення можливості зловживань у процедурах банкрутства. У зв'язку з цим постає завдання здійснити загальну характеристику Кодексу України з процедур банкрутства, виокремити підстави визнання банкрутом фізичних осіб як новели українського законодавства, а також виявити недоліки та прогалини правового регулювання підстав відкриття провадження господарським судом справ про банкрутство фізичних осіб.

Дослідженням питань банкрутства займалися такі науковці, як О.Б. Андрушко, М.П. Войнарченко, О.В. Коваленко, Н.І. Коломієць, В.В. Лук'янова, В.О. Подольська, О.О. Терещенко та багато інших. Значний прошарок наукових праць із тематики банкрутства свідчить про актуальність цього напрямку досліджень. Окремо в науковій юридичній літературі досліджується питання банкрутства фізичних осіб, були виокремлені ознаки неплатоспроможності фізичної особи й ознаки банкрутства фізичної особи [2, с. 61–64]. Саме тому прийняття Верховною Радою України 18 жовтня 2018 р. у другому читанні Кодексу України з процедур банкрутства (далі – Кодекс) є актуальним і своєчасним [2].

Цей Кодекс встановлює умови та порядок відновлення платоспроможності боржника – юридичної особи або визнання його банкрутом з метою задоволення вимог кредиторів, а також відновлення платоспроможності фізичної особи.

Кодекс структурно побудований із чотирьох книг. Перша регулює загальні положення і терміни, друга – діяльність арбітражних керуючих, третя – питання банкрутства юридичних осіб, четверта – фізичних осіб.

Кодекс набирає чинності та вводиться в дію через шість місяців із дня його офіційного опублікування, крім положень, які визначають створення електронної торгової системи й авторизації електронних майданчиків, що набирають чинності та вводяться в дію через три місяці з дня офіційного опублікування цього Кодексу.

З моменту набуття чинності цього Кодексу втрачає чинність Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

З дня набрання чинності цим Кодексом подальший розгляд справ про банкрутство здійснюється відповідно до положень цього Кодексу, незалежно від дати відкриття провадження у справі про банкрутство, крім справ про банкрутство, які на момент набрання чинності цим Кодексом перебувають на стадії санації, провадження в яких продовжується відповідно до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Перехід до наступної судової процедури та подальше провадження у цих справах здійснюється відповідно до цього Кодексу.

Метою документа є підвищення ефективності процедур банкрутства, рівня захищеності прав кредиторів, вдосконалення процедури продажу майна боржника на аукціоні, підвищення рівня виконання контрактів і судових рішень, врегулювання відносин із відновлення платоспроможності фізичних осіб, які опинилися у важкій фінансовій ситуації і потребують допомоги з боку держави.

Найбільш значущою зміною є можливість визнавати банкрутами фізичних осіб. До прийняття цього Кодексу такої можливості не було.

Відзначимо, що справи про банкрутство фізичних осіб розглядатимуть господарські суди за місцем проживання фізичної особи, що дасть можливість забезпечити зручний для громадян і професійний розгляд такої специфічної категорії справ.

Провадження у справі про неплатоспроможність боржника – фізичної особи або фізичної особи-підприємця може бути відкрите за заявою боржника. Відповідно до ст. 127. Кодексу визначені підстави для відкриття провадження у справі про банкрутство фізичної особи. Так,

провадження у справі про банкрутство відкривається господарським судом, якщо розмір боргу такої особи становить не менше ніж 30 мінімальних заробітних плат. Боржник має право звернутися до господарського суду з заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство також у разі, якщо:

1) боржник припинив погашати кредити чи здійснювати інші планові платежі у розмірі більше як 50% місячних платежів за кожним із кредитних та інших зобов'язань упродовж двох місяців;

2) винесено постанову у виконавчому провадженні про відсутність у фізичної особи майна, на яке можна звернути стягнення;

3) сукупний дохід боржника за останні півроку зменшився на 50% за наявності непогашених кредитів та іншої заборгованості;

4) вартість майнових об'єктів, що належать фізичній особі на праві власності, зменшилася більше як на 50% за наявності непогашених кредитів та іншої заборгованості;

5) розмір боргів боржника перевищує вартість його майна і майнових прав більше як на 50%;

6) існують інші обставини, які можуть свідчити про те, що у найближчий час боржник не зможе виконати грошові зобов'язання чи здійснювати звичайні поточні платежі (загроза неплатоспроможності).

Крім цього, відповідно до вказаної статті Кодексу боржник зобов'язаний звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство у разі виникнення таких обставин:

1) сукупний розмір боргів боржника перевищує 300 мінімальних розмірів заробітної плати (500 для фізичної особи-підприємця);

2) задоволення вимог одного або кількох кредиторів призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами (загроза неплатоспроможності);

3) втрата єдиного джерела доходів, тяжке захворювання, що перешкоджає виконанню своєї професійної чи іншої діяльності та інші обставини, які можуть істотно вплинути на виконання грошових зобов'язань боржника, котрий має непогашені кредити та іншу заборгованість.

Невиконання боржником вимоги щодо обов'язкового подання заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство тягне за собою незастосування до боржника положень цього Кодексу щодо звільнення від боргів.

З метою відновлення платоспроможності боржника розроблятиметься план реструктуризації боргів боржника.

План реструктуризації боргів боржника затверджується господарським судом лише після повного погашення боргів боржника щодо сплати аліментів, відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне та інше соціальне страхування, якщо така заборгованість існує.

У разі, якщо протягом 120 днів із дня відкриття провадження у справі про неплатоспроможність зборами кредиторів не прийнято рішення про схвалення плану реструктуризації боржника або прийнято рішення про перехід до процедури погашення вимог боржника, господарський суд виносить постанову про визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника.

Щоб запобігти зловживанню процедурою оголошення фізичної особи банкрутом, Кодекс передбачає, що скористатися правом на банкрутство можна буде лише раз на п'ять років. У разі укладення будь-яких договорів протягом цих п'яти років особа повинна повідомляти, що була визнана господарським судом банкрутом.

Загалом, з ухваленням Кодексу України з процедур банкрутства передбачається досягти: вдосконалення процедур банкрутства, зменшення строків провадження

у справах про банкрутство; забезпечення істотного поліпшення умов ведення бізнесу в Україні за тими напрямками, що враховуються Світовим банком і Міжнародною фінансовою корпорацією під час складання рейтингу «Doing Business», маючи за стратегічну мету входження України до провідної двадцятки країн світу за умовами ведення бізнесу; забезпечення рівних прав і можливостей для однакового захисту всіма кредиторами боржника своїх законних інтересів у процедурі банкрутства; зменшення можливості зловживань у процедурах банкрутства.

Вітчизняна юридична спільнота покладає великі сподівання на Кодекс України з процедур банкрутства. Прогнозують, що цей нормативно-правовий акт підвищить рівень захисту прав кредиторів, у т. ч. заставних. Активи боржників продаватимуться через онлайн-платформи, що забезпечить прозорість і максимально високу ціну відчуженого майна [3].

До того ж, підвищується рівень відповідальності менеджменту підприємства-боржника за невжиті заходи для попередження банкрутства.

Також Кодекс надає можливість визнати недійсними правочини майнового характеру боржника з пов'язаними особами впродовж останніх трьох років, що передували відкриттю процедури банкрутства.

Крім того, кредитори зможуть брати участь в обранні арбітражного керуючого, який регулярно звітуватиме перед ними про фінансовий стан боржника.

Завдяки захищеності прав кредиторів в Україні стане можливим відновлення кредитування, на яке дуже чекає

бізнес і яке забезпечується, зокрема, через спрощений механізм звернення стягнення на заставлене майно.

Окремо слід відзначити запровадження інституту банкрутства фізичних осіб, завдяки якому надається можливість фінансово неспроможним особам для рестарту та цивілізованого врегулювання питання проблемних іпотечних кредитів в іноземній валюті. Їх можна буде реструктуризувати за умови, що кредитна заборгованість виникла до того, як Кодекс набув чинності.

Кодекс означає позитивні зміни і для інвестиційного клімату. Після його вступу в дію правила ведення бізнесу, зокрема в частині банкрутства, стануть прозорішими і зрозумілішими для інвесторів, що вже працюють в Україні або планують розпочати діяльність.

Таким чином, прийняття Кодексу України з процедур банкрутства слід вважати позитивним явищем у правовому житті держави. Водночас деяке занепокоєння викликає, на наш погляд, підстава визнання особи банкрутом, вказана у ст. 127 Кодексу, а саме: «існують інші обставини, які можуть свідчити про те, що у найближчий час боржник не зможе виконати грошові зобов'язання чи здійснювати звичайні поточні платежі (загроза неплатоспроможності)». Видається, що таке нечітке і розмите формулювання підстави визнання банкрутом може стати полем для серйозних зловживань із боку суду з метою визнання банкрутами осіб, котрі не мають на це права.

Водночас слід висловити сподівання, що всі ті позитивні очікування, які покладають на цей Кодекс юристи-науковці та практики, будуть виправдані після набрання чинності цим нормативно-правовим актом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Суріна О.С. Правове регулювання банкрутства в Україні. Молодий вчений. Серія «Юридичні науки». 2017. № 11. С. 1010–1013.
2. Рибка І.Є. Ознаки неплатоспроможності фізичної особи у цивільному праві України. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». № 18. Т. 2. 2015. С. 61–64.
3. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 р. № 8060. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-05>.
4. Власюк А. Що змінить новий Кодекс про банкрутство? Економічна правда. 22 жовтня 2018 р. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2018/10/22/641746/>.

УДК 346

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ АНТИМОНОПОЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ, ІТАЛІЇ ТА НІМЕЧЧИНИ

COMPARATIVE AND LEGAL ANALYSIS OF SOME ASPECTS OF THE ANTI-MONOPOULAL LEGISLATION OF UKRAINE, ITALY AND GERMANY

Сагайдак Ю.В., к.ю.н.,

доцент кафедри правового регулювання економіки

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Коваль В.Р., магістрант

Юридичний інститут

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Стаття присвячена дослідженню європейського досвіду державного регулювання антимонопольного законодавства. В ній розглядаються особливості антимонопольного законодавства таких країн, як Італія та Німеччина, а також проблема формування антимонопольного законодавства в умовах нашої держави.

Ключові слова: антимонопольне законодавство, конкуренція, зовнішня економічна діяльність, орган зі спеціальним статусом, уповноважений, господарське право.

Статья посвящается исследованию европейского опыта государственного регулирования антимонопольного законодательства таких государств, как Италия и Германия, а также проблема формирования антимонопольного законодательства в условиях нашего государства.

Ключевые слова: антимонопольное законодательство, конкуренция, внешнеэкономическая деятельность, орган со специальным статусом, уполномоченный, хозяйственное право.